

LITTERATUR

Torgeir Aarvaag Stokke, Stein Evju og Hans Otto Frøland: Det kollektive arbeidslivet : Organisasjoner, tariffavtaler, lønnsoppgjør og inntektspolitikk. Oslo, Universitetsforlaget 2003. 309 s. ISBN 82-15-00204-8.

Boka tar for seg tariffavtalens mange sider og funksjoner og vil sikkert dekke et savn hos mange etter en samlet fremstilling av dette temaet. Boka er et resultat av delprogrammet «De kollektive aktørenes rolle på arbeidsmarkedet» under Forskningsstiftelsen Fafos strategiske instituttprogram. Ifølge forordet er hensikten med slike instituttprogrammer «å bygge opp langsiktig basiskompetanse på områder som er av betydning både for forskningen og for de som finansierer den». Og det er i høy grad grundig basiskompetanse boka gir, i tillegg til mye detaljkunnskap og interessante synspunkter og oppfatninger om tariffavtalens fortid og mulige fremtid.

Sosiolog og Fafoforsker Torgeir Aarvaag Stokke, som har hatt hovedansvaret for forskningsprosjektet, har fått med seg jurist og professor ved Handelshøyskolen BI Stein Evju og historiker og førsteamanuensis ved NTNU Hans Otto Frøland som medforfattere i «Det kollektive arbeidslivet». Opplegget for boka har blitt til gjennom felles diskusjoner mellom forfatterne, mens skrivingen av bokas enkelte kapitler har vært delt mellom dem. Stein Evju har skrevet kapittel 4 om tariffavtalens rettslige rammer. Hans Otto Frøland har skrevet kapittel 6 om inntektspolitisk samarbeid. Resten av boka er skrevet av Torgeir Aarvaag Stokke.

Det er lite litteratur på norsk om de temaer som tas opp i boka, og knapt nok noe med en samlet fremstilling av ulike sider ved tariffavtalen, både de samfunnsvitenskapelige, de juridiske og de historiske. Riktignok er mye av stoffet presentert og publisert tidligere i form av notater, artikler og foredrag, men det er av stor verdi for alle som arbeider med eller på annet måte har interesse for «det kollektive arbeidslivet», at det nå kommer en slik samlet fremstilling.

Bokas hovedtema er altså tariffavtalen, grunnelementet i det kollektive arbeidslivet. Gjennom fem kapitler dekkes de faktiske og rettslige sider ved avtalene, avtalerevisjoner og avtalenes parter, arbeidslivets organisasjoner. Boka inneholder som nevnt også en fremstilling av det inntektspolitiske samarbeidet, som i perioder har vært svært viktig i norsk økonomisk politikk. I tillegg drøftes de ulike debatter som har funnet sted om

arbeidstvistlovgivningen gjennom årene, aktuelle tendenser og mulige utviklingstrekk.

Kapittel 2 handler om de viktigste forutsetningene for tariffavtalene, nemlig arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene. Organisasjonsbildet i dag er relativt greit, særlig på arbeidstakersiden hvor det nå er fire store hovedorganisasjoner, men fremstillingen av de store endringer og omstruktureringer som har skjedd de siste årene, er interessant. Et interessant poeng som er trukket fram i sammenheng med organisasjonsendringene, er det faktum at ingen hovedorganisasjon har vært stabil over tid hvis den har hatt mer enn én av de store helseprofesjonene som medlemmer.

Tariffavtalesystemet med alle sine avtaletyper og -nivåer fremstilles i kapittel 3. Både privat og offentlig sektors systemer beskrives, i tillegg til den noe spesielle ordningen i NAVO. Kapitlet inneholder også en oversikt over hvor mange tariffavtaler det finnes og hvor mange arbeidstakere som er dekket av dem. De vanligste temaene som reguleres gjennom tariffavtalene gjennomgås, med spesiell vekt på lønnsdannelse og arbeidstid. De relativt oppsiktsvekkende endringene i systemet for lønnsdannelse som fant sted innenfor KS-området i 2002, og som bl.a. førte til at stat og kommune for første gang på ca. 40 år ikke har like lønnstabeller, er interessant lesning.

Som jurist med kollektiv arbeidsrett som arbeidsfelt var jeg svært spent på bokas kapittel 4 om den rettslige reguleringen av tariffavtalen, skrevet av Stein Evju. Det er ikke skrevet mange juridiske fremstillinger av dette temaet i Norge, i hvert fall ikke i de senere årene. Det som er skrevet, er enten svært kortfattet eller svært gammelt, eller begge deler. Også det som er skrevet her er selvfølgelig kortfattet, det utgjør bare ett kapittel i boka (s. 112-150), men det gir likevel en svært god og oppdatert oversikt over tariffavtalens rettslige rammeverk. Her som i bokas øvrige kapitler er stoffet disponert i forhold til hovedtemaet, nemlig tariffavtalen. Utgangspunktet tas i tariffavtalens lovgrunnlag og øvrige rettskilder, med særlig vekt på arbeidstvistloven og tjenestetvistloven. Kapitlet tar for seg de rettslige sidene ved tariffavtalen og forhold knyttet til den: Hvem som kan være parter, formkrav, for hvem og på hvilken måte en tariffavtale har bindende virkning, sanksjoner ved tariffbrudd og litt mer utdypende om fredsplikt og arbeidskamp. Kapitlet avsluttes med en kort oversikt over de folkerettslige rammene for forhandlingsrett og arbeidskamp.

Kapittel 5 omhandler tariffrevisjonene, med en innledende innføring i oppgjørstyper og -former. Kapitlet har en relativt grundig drøftelse av den norske frontfagsmodellen og det presset og den kritikken modellen har vært utsatt for, særlig fra grupper i offentlig sektor. Forløpet av lønnsforhand-